

**WET van2023,
houdende nadere wijziging van de Grondwet
van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no. 116,
zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38)**

ONTWERP

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SURINAME,

In overweging genomen hebbende dat, in het kader van de beslissing van het Constitutioneel Hof van de Republiek Suriname d.d. 5 augustus 2022, zaaknr. CH-02, inzake het onverbindend zijn van de artikelen 9 en 24 van de Kiesregeling (S.B. 1987 no. 62, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2019 no. 55), alsmede in het kader van de doelmatige werking van de Grondwet, het wenselijk is enkele bepalingen van de Grondwet van de Republiek Suriname te wijzigen;

Heeft, de Staatsraad gehoord, na goedkeuring door De Nationale Assemblée, bekrachtigd de onderstaande wet:

ARTIKEL I

In de Grondwet (S.B. 1987 no. 116, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A. Artikel 61 komt te luiden:

1. De Nationale Assemblée bestaat uit 51 leden die per district op grond van algemene, vrije en geheime verkiezingen krachtens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging bij grootste gemiddelde en voorkeurstemmen worden gekozen. *Per district zal tenminste één lid van De Nationale Assemblée worden gekozen.*

2. Personen, die zich in een district kandidaat hebben gesteld ter verkiezing tot afgevaardigde naar De Nationale Assemblée moeten in het desbetreffende district wonen en hun hoofd- of, werkelijk verblijf aldaar hebben en wel gedurende twee jaren voorafgaand aan de verkiezingen.

3. In afwijking van het gestelde in lid 2, geldt voor de verkiezingen van mei 2025 een termijn van één jaar hoofd of werkelijk verblijf voor het desbetreffend district van inschrijving.

B. Artikel 56 komt te luiden:

lid 1. De leden van De Nationale Assemblée en districtsraden worden gekozen voor een zittingsperiode van vijf jaar.

lid 2. Deze zittingsperiode van vijf jaren mag slechts bij wet worden verlengd, in geval van oorlog of andere buitengewone omstandigheden, die het houden van een verkiezing verhinderen.

lid 3. De Nationale Assemblée kan tussentijds bij Staatsbesluit worden ontbonden. Het besluit tot ontbinding houdt tevens de opdracht in een nieuwe verkiezing uit te schrijven. Deze verkiezing vindt niet later plaats dan drie maanden na het besluit tot ontbinding.

lid 4. De ontbinding gaat in op de dag waarop de nieuw gekozen DNA samenkomt.

lid 5. Bij wet kan voor het na een ontbinding gekozen DNA een afwijkende zittingsduur worden vastgesteld. Een zodanige zittingsduur mag de periode van vijf jaar niet overschrijden.

C. Artikel 60 komt te luiden:

Alles wat verder het kiesrecht betreft, de instelling van het Onafhankelijk Kiesbureau *en van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit, alsmede hun bevoegdheden*, de indeling van Suriname in kiesdistricten, de verdeling van de zetels van De Nationale Assemblée per kiesdistrict en de methoden, volgens welke de regeling van de zeteltoewijzing plaatsvindt, worden geregeld bij wet. Deze wet dient met tweederde meerderheid te worden aangenomen, behoudens regelgeving met betrekking tot de herijking zoals geregeld in de Kiesregeling.

D. Artikel 91 komt te luiden:

lid 1. De President en de Vice-President worden door De Nationale Assemblée voor vijf jaren gekozen. De ambtstermijn van de President eindigt bij de beëdiging van een nieuw gekozen President. *De ambtstermijn eindigt eerder bij besluit van De Nationale Assemblée tot tussentijds aftreden van de president en de Vice-president.* Indien het ambt vacant wordt, begint voor de daaropvolgend gekozen President en of Vice-president een nieuwe ambtstermijn.

lid. 2. *De President en de Vice-President zijn na het vervullen van twee aaneengesloten ambtstermijnen, gedurende tien jaar niet herkiesbaar.*

E. Artikel 144 leden 1 en 3 komen te luiden:

lid 1: Er is een Constitutioneel Hof, *zijnde een onafhankelijk rechterlijk orgaan belast met constitutionele rechtspraak*, dat gevormd wordt door de voorzitter, de vicevoorzitter en drie leden, die evenals de drie plaatsvervangende leden – voor een periode van acht jaren op voordracht van de Nationale Assemblée door de President worden benoemd.

lid 3. Ingeval het Constitutioneel Hof oordeelt dat er strijdigheid is met één of meer bepalingen van de Grondwet of van een overeenkomst als in lid 2 onder a bedoeld, *zijn* de door het Constitutioneel Hof als strijdig geoordeelde wet of gedeelten daarvan dan wel de besluiten van de overheidsorganen *onverbindend*.

ARTIKEL II
Slotbepalingen

1. Deze wet wordt in het Staatsblad van de Republiek Suriname afgekondigd.
2. Zij treedt inwerking met ingang van de dag volgende op die van haar afkondiging.
3. De Minister van Binnenlandse Zaken is belast met de uitvoering van deze wet.

Gegeven te Paramaribo, de 2023

CHANDRIKAPERSAD SANTOKHI

**WET van2023,
houdende nadere wijziging van de Grondwet
van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no. 116,
zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38)**

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen deel

In de loop der tijd hebben verschillende regeringen vanwege geconstateerde onvolkomenheden in de Grondwet kenbaar gemaakt te komen met voorstellen voor een integrale herziening van de vigerende Grondwet. De plannen tot realisatie van deze in het vooruitzicht gestelde wijzigingen zijn niet verwezenlijkt. Vanwege het door het Constitutioneel Hof ongrondwettig verklaren van een aantal bepalingen van de Kiesregeling is aanpassing van een aantal artikelen van de Grondwet geboden teneinde een grondwettelijke basis te bieden voor wijziging van de Kiesregeling.

Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt een aantal leemten in de Grondwet te ondervangen. Het proces tot wijziging van de Grondwet en Kiesregeling staat onder tijdsdruk, omdat de voorbereidingen van de verkiezingen in 2025 tijdig moeten kunnen starten. Om die reden worden de wijzigingsvoorstellen van de Grondwet beperkt tot het op dit moment hoogstnoodzakelijke.

Het initiatiefwetsvoorstel voor wijziging van de Kiesregeling wordt om die reden zoveel als mogelijk gelijktijdig behandeld met de onderhavige wijziging van de Grondwet. De Nationale Assemblée heeft zich voorgenomen nog dit jaar concrete stappen te ondernemen voor integrale wijziging van de Grondwet.

A. Artikelsgewijs

Artikel 61

Lid 1 Vanuit maatschappelijk, sociaal en politiek oogpunt bezien, is het wenselijk om aan elk district tenminste 1 zetel in De Nationale Assemblée toe te kennen. Zodoende zal elk district (tenminste) één vertegenwoordiger hebben in De Nationale Assemblée en voorzien zijn van representatie.

Lid 3 Met de nodig geworden wijziging van de Grondwet en de Kiesregeling is het voor personen die zich in een district kandidaat stellen onmogelijk geworden te voldoen aan het vereiste van werkelijk verblijf in het betreffend district tenminste twee jaar voorafgaand aan de verkiezingen. De volgende verkiezingen vinden immers plaats in mei 2025. Met het voorstel een derde lid toe te voegen wordt dit probleem ondervangen, maar tevens ook voldaan aan het onderliggend uitgangspunt dat een persoon die zich kandidaat stelt woonplaats moet hebben in zijn district.

Bij de voorbereiding van de discussie over de integrale wijziging van de Grondwet kan worden gezien of en hoe de woonplicht in een district zich verhoudt tot de grondwettelijke plicht van elk DNA lid het belang van het Surinaamse volk als geheel te moeten vertegenwoordigen. Indien de woonplicht wordt gehandhaafd kan lid drie bij een volgende wijziging vervallen worden verklaard.

B. Artikel 56.

De constitutionele regelingen van Suriname hebben vanaf 1948 een bepaling gekend waarin de mogelijkheid is opgenomen het parlement te ontbinden. Bij de grondwetswijziging in 1987 is mogelijk abusievelijk de mogelijkheid tot tussentijdse ontbinding niet opgenomen. In 1992 is overwogen een ontbindingsartikel op te nemen, maar geen besluit genomen. Een ontbindingsbepaling kan niet worden gemist. Dat bleek in 1999 toen werd besloten tot ontbinding van de Nationale Assemblée terwijl daartoe geen grondwettelijk voorziening is. Tijdens het debat bleek dat men zich bewust is van dit dilemma. Eertijds bestond het onjuist gebleken beeld dat het ontbindingsrecht mag worden gebruikt om een conflict tussen de regering en het parlement te beslechten. De zogeheten “conflictsontbinding”. Het is staatsrechtelijk duidelijk dat het ontbindingsrecht niet mag worden toegepast als gevolg van een conflict tussen De Nationale Assemblée en de regering. Dat is ook de doctrinaire regel in landen met een parlementaire democratie. In Suriname zijn de ontbindingen tussen 1950 en 1980 nooit het rechtstreekse gevolg geweest van conflicten tussen kabinet en parlement. Ontbinding van het parlement vindt volgens de doctrine plaats in gevallen van een uitzichtloze parlementaire situatie die kan leiden tot staatkundige verlamming. Een voorbeeld is de situatie in 1979 toen er in Suriname sprake was van een parlementaire verlamming. In samenspraak is toen gekozen voor ontbinding met als voornemen verkiezingen te organiseren eind maart 1980. Dit voorbeeld toont aan dat een besluit tot ontbinding in de regel na overleg met De Nationale Assemblée zal plaatsvinden. Juist in situaties waarin de parlementaire stemmen staken, of langdurig geen vergaderingen plaatsvinden is het juist zaak de kiezer de mogelijkheid te geven een structurele patstelling in de volksvertegenwoordiging te beslechten. Het is onwaarschijnlijk dat de regering te snel gebruik maakt van dit instrument, het tekent bij het uitschrijven van verkiezingen immers mogelijk ook zijn eigen politieke doodvonnis.

C. Artikel 60.

Het instellen van een Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit noopt tot het toevoegen van dit orgaan aan dit artikel. Gelet op de ervaringen met de ruime interpretatie van dit artikel zal in de toekomst moeten worden nagegaan of een nadere precisering nodig is teneinde te voorkomen dat ook bij kleine wijzigingen een gekwalificeerde meerderheid noodzakelijk is.

Indien de zetels worden gewijzigd op basis van de herijking door de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit, zal het niet bij wet geschieden, doch op grond van de procedure zoals neergelegd in de Kiesregeling.

D. Artikel 91.

Wijziging van dit artikel is nodig om, naast de bevoegdheid van de Nationale Assemblée ex artikel 74a van de Grondwet, de bevoegdheid van de Nationale Assemblée te kunnen realiseren om te besluiten tot tussentijds aftreden van de President en de Vice-president. In 1999 is gebleken dat een besluit op dit punt van de Nationale Assemblée niet kon worden

geëffectueerd. Dat doet geen recht aan de grondwettelijke bevoegdheid van de nationale volksvertegenwoordiging.

E. Artikel 144.

Het toetsen van de wet aan de Grondwet en Internationale verdragen is naar zijn aard een rechterlijke activiteit. Ook de gewone rechter toetst wetten concreet aan de Grondwet. De Grondwet maakt het in artikel 134 lid 1 mogelijk dat de wet kennisneming van de berechting van bepaalde rechtsgeschillen aan een andere rechter opdraagt, dan de rechterlijke macht met rechtspraak belast. Dat is bijvoorbeeld het Constitutionele Hof. Het is van belang het Constitutioneel Hof in deze zin als een rechterlijke instantie te erkennen. Het Constitutioneel Hof behoort door zijn bevoegdheid een wet als zodanig ongrondwettig te verklaren niet tot de reguliere rechterlijke macht.

In de praktijk is verwarring ontstaan met de zinsnede in artikel 144 lid 3 van de Grondwet dat bij strijdigheid met de Grondwet de wet (of gedeelten daarvan) “geacht wordt/ worden ” onverbindend te zijn. Ter verduidelijking en ten behoeve van de rechtszekerheid is het raadzaam de termen “geacht wordt/ worden” te schrappen.